

900 упражнения за професионална комуникация	Педагогически указания	A / 11
Основна цел	A : УСТНА КОМУНИКАЦИЯ	
Степен на трудност	2	
Междинна цел	1 : ДА БЪДЕТЕ ЧУТ ОТ ДРУГИЯ ЧОВЕК	
Оперативна цел	1 : Да овладееш гласа си : 1.0 сила, обем 2.0 дебит, яснота 3.0 артикулация 4.0 интонация	
Предварителни умения	Никакви	
Брой на предложените упражнения		
Обобщаващо упражнение		
Приложение (примери)		
Евентуални забележки		

900 упражнения за професионална комуникация	УКАЗАНИЯ	A / 11 – 1.1
---	-----------------	---------------------

Кога е необходимо да овладяваме силата на гласа си ?

Както знаете силата на звука аудиовизуалната техника – радио, телевизор, CD, DVD – плеъри може да се регулира посредством бутон. Във всекидневното ни общуване винаги се налага да говорим изразително, ясно и отчетливо, за да бъдем правилно разбрани от отсрещната страна.

Въпроси за групова работа

1. Открийте заедно глаголите, които показват силата на гласа, като ги степенувате от най-слабите към най-силните:

Пример:

мърморя
шепна
разговарям
повишавам глас
крещя
говоря
бърборя
викам
вия
И т.н.

2. Открийте ситуациите, в които трябва да се регулира силата на гласа. За да се справите използвайте глаголите от предходната таблица.

Примери :

Мърморя, защото едно бебе е заспало на мястото ми.
Шепна, защото в съседната стая хората учат.
Викам, защото се намирам на най-оживената улица в пиков час.
Крещя, за да мога да бъда чул от един познат, който се намира от другата страна на улицата.
etc.

900 упражнения за професионална комуникация	Указания	A / 11 – 1.2
--	-----------------	---------------------

За да бъде изразяването ви правилно и за да се хареса на ония, на които говорите, и да им доставите пълно и истинско удоволствие, трябва:

- ❖ Да изговорите всяка дума бавно, разбрано, ясно, с висок глас. Това вие ще постигнете:
  - ако произнасяте правилно и ясно всички звукове в думата;
  - ако не изпускате звуковете в средата или в края на думите; в/не бързате и не се задъхвате.
- ❖ Да произнасяте всяка дума и всяко изречение ясно, разбрано, тъй, че добре да се разбира смисълът на това, което четете - Това условие ще постигнете, ако поставяте правилно ударението над онази дума, която заключава в себе си смисъла на изречението; без това няма да се разбере за какво четете; всички ще ви слушат как четете, но никой няма да разбере за какво четете.
- ❖ Да спазвате добре препинателните знаци.
- ❖ Да предавате с гласа си точно онова, което всяка дума означава: ако думата означава радост, веселие или безгрижие, тъга или мъка и т.н., тези чувства трябва да се предават чрез подходящо изражение, чрез подходящ тон на гласа - Това ще постигнете, ако добре разберете и най-правилно си представите:
  - чувствата и настроенията, които вълнуват лицата, за които говорите или четете;
  - онези картини, които авторът рисува в своето произведение.

Вашето четене ще бъде хубаво или както още го наричат изразително, художествено, само когато се научите да предавате с гласа си картините и различните чувства и настроения на героите от известно произведение.

Помнете винаги, че при всяко упражнение в четене трябва да говорите просто, естествено, със свой собствен глас, а не да се преструвате, като преиначавате гласа си; трябва да говорите тъй, като че ли говорите с другарите си или с родителите си, с братчетата и сестричетата си, когато им разказвате какво сте видели и чули.

900 упражнения за професионална комуникация	Указания	A / 11 – 1.2
--	-----------------	---------------------

1. Ето една фраза. Опитайте се да я прочете шепнейки.

« Ще те потърся утре сутрин преди работа. Ще си бъдеш ли в къщи към 8 часа?»

Отбележете как се променя силата на звука във въпросителното изречение.

_____ / —————→

« Ще си бъдеш ли в къщи към 8 часа? »

Направете и други примери в групата

2. Ето още един пример. Опитайте се да го произнесете в разказна и заповедна форма.

« Трябва да събера Яна и Михаела, за да ги покана да излезем заедно. »

3. Ето една фраза, която нормално произнасяме на по-висок тон. Опитайте се да я прошепнете.

« Почакай! Какво правиш! Ще строшиш всичко!»

Открийте и други такива фрази, които използвате във всекидневието си.

900 упражнения за професионална комуникация	Упражнения	A / 11 – 1.3
--	-------------------	---------------------

Ето няколко ситуации в ежедневието ни живот, с които можете да отрепетирайте силата и обема на своя глас, съобразно ситуацията:

- С приятели сте на стадиона и наблюдавате футболен мач. С каква сила на гласа ще разговаряте, за да бъдете чути?
- Вашите родители излизат и Ви молят да се грижите един час за вашето по-малко братче, което е на 2 години. С какъв тон ще му говорите?
- В час по история изпитват вашия приятел. Вие виждате, че той не може да се справи и се затруднява. Опитвате се да му подскажите, без учителят да разбере. Как ще се справите?

Предложете на групата други ситуации от ежедневието си живот!

900 упражнения за професионална комуникация	Упражнение	A / 11 – 1.4
--	-------------------	---------------------

За да изпълните следващото упражнение е необходимо, групата да е от поне 10 души. Седнете в кръг. Играта се нарича „Развален телефон”. Избира се водач, който измисля една дума и я прошепва на седящият в дясно до него, той от своя страна я прошепва на седящият в дясно до него и т.н. докато се стигне до водача. Водача печели, ако чуе избраната от него дума. Групата тренира изразителен говор чрез шепнене. Всеки участник е водач минимум по 1 път.

900 упражнения за професионална комуникация	Упражнение	A / 11 – 2.1
--	-------------------	---------------------

Често в живота ни се налага да даваме данни по различен повод, които трябва да диктуваме – по телефон или в разговор. Най-удобният начин за да бъдем ясно разбрани е като сричкуваме думите, за да бъдат записани по-лесно и ясно. Друг често използван метод за яснота е когато буквите се диктуват като имена на градове или държави.

Например: името Марина Ангелова може да се продиктува така:

Ма-ри-на Ан-ге-ло-ва

Или : М – като Москва;

А – като Англия;

Р – като Русе;

И – като Ирландия;

Н – като Норвегия;

А – като Англия;

А - като Англия;

Н - като Норвегия;

Г – като Габрово;

Е – като Елена;

Л – като Ловеч;

О – като Охрид;

В – като Варна;

А – като Англия;

Като използвате примера предложете няколко примера от своя личен опит.

900 упражнения за професионална комуникация	Упражнение	А / 11 – 2.2
---	------------	--------------

Според поета Никола Вапцаров, поезията му, не трябва да се декламира, тя трябва да се изказва така, както се говори в живота. Опитайте се да представите по този начин стихотворението „Пролет”, без да декламирате като се постараете да предадете пролетното настроение на слушателите.

„Пролет моя, моя бяла пролет,
още неживяна, непазнувана,
само в зрчни сънища сънувана,
как минуваш ниско над тополите,
но не спираш тука своя полет.

Пролет моя, моя бяла пролет -
знам, ще дойдеш с дъжд и урагани,
бурна страшно, огненометежна
да възвърнеш хиляди надежди
и измиеш кървавите рани....”

Повторете опита и със стихотворението на Николай Лилиев:

„Тихият пролетен дъжд
звънна над моята стряха,
с тихия пролетен дъжд
колко надежди изгряха!

Тихият пролетен дъжд
слуша земята и тръпне,
тихият пролетен дъжд
пролетни приказки шъпне.

В тихия пролетен дъжд
сълзи, възторг и уплаха,
с тихия пролетен дъжд
колко искрици изтляха! „

Следващият текст е от повестта „Немили-недраги” на Иван Вазов. Чрез изразително четене опишете сцената на представлението и епохата на събитието:

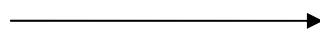
„.... Вечерта на представлението скоро дойде. Залата или по-добре широкият пруст, евтино нает в една частна къща, дето щеше да се даде, беше вече осветен, т.е. бяха окачени и запалени по стените около дванайсет малки фенерчета: пред сцената, дето беше назначено място за оркестъра, състоящ от влашките цигулари цигани, стояха като разкош пет лампи, двете със счупени стъклени тръби, вероятно донесени от училището. На вратата на пруста висяха четири книжни фенера, които служеха в също време като осветление на продавача на билетите и на бюфета, дето благопристойно стоеше Странджата. Самата вътрешност на залата нямаше никакви украшения. По-голямата част от нея беше занята от няколко дълги реда столове, със залепени отзад номера, на които щеше да седи публиката. През сред залата те оставяха един тесен проход за хората. Празното място на дирната част на залата беше галерията, дето се стоеше прав. Завесата на сцената състоеше от едно голямо и прозрачно червено платно и което се вдигаше посредством една съвсем проста машина: две въжа, вързани за двата му долни краища и преметнати през една гредка в сцената така, щото другите им два краища падаха долу и можеше чрез тях да се дърпа и вдига завесата; колкото се касае за свалянето ѝ, това ставаше с помощта на ръце, които пресягаха тайнствено от двете страни и я спущаха до долу. „

В българският език има няколко вида изречения по цел на общуване. Те са: разказно, въпросително, възклицателно и подбудително.

Разказно изречение:

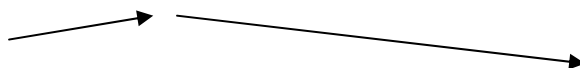
Дъждът отново заваля. – Интонацията, която го произнасяме е равномерна.

Дъждът отново заваля.

Въпросително изречение :

Имате ли свободни билети за този вечер? Интонацията, която го произнасяме в първата част е възходяща, а във втората низходяща.

Имате ли свободни билети за този вечер?

Възклицателно изречение :

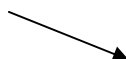
Купих си нов GSM апарат! – Интонацията му се сменя – от възходяща става низходяща.

Купих си нов GSM апарат!

Подбудително изречение :

Стягай се! - Интонацията е низходяща.

Стягай се!

900 упражнения за професионална комуникация	Упражнение	А / 11 – 2.4
---	------------	--------------

Прочетете с подходяща интонация следващия откъс от „Бай Ганьо” на Алеко Константинов. Определете интонацията на 5 изречения и пунктуационните особености.

„.... Бях се вдълбочил в една много интересна статия, в която се разправяше начинът, по който конституцията може хепидже да се покътне, даже съвсем да се разглови и пак да си бъде *непокътната*... Чета си така, увлякъл съм се, по едно време като кресна над ухото ми едно: "О-о-о! Добър ден!" - и една потна ръка сграбчи десницата ми. Дигам си очите: един широкоплещ, черноок, чернокос и даже чернокож господин, със засукани мустаки, със скулесто лице, с бръсната поникнала брадица, облечен (в какво мислите?) в редингот, не закопчан, под жилетката му два-три пръста червен пояс, с бяла (по нашенски бяла) риза, без вратовръзка, с черно, накривено калпаче, с ботуши и един врачански бастон под мишница. Млад човек: да има, да има най-много тридесет години.

- Извинете, господине - казвам му аз със смирено учудване, - аз нямам удоволствието да ви познавам.

- Какво? Не ме познавате ли, кайш? Ти нали си българин ?

- Българин съм.

- Е?

- Е?

- Е хайде, ставай да се разхождаме. Какво ще киснеш тука? Мен ме казват Ганьо. Ставай!.....,